

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 574/2022-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Čabákom, Južná trieda 2/A, Košice, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5To/1/2021 zo 17. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. augusta 2022, doplnenou 17. októbra 2022 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a ods. 4 a na spravodlivé súdne konanie a prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Navrhoval zrušiť namietaný rozsudok a s ním spojený príkaz na vziať sťažovateľa do výkonu trestu odňatia slobody, vec vrátiť na ďalšie konanie, obnoviť stav pred porušením jeho uvedených práv, prepustiť ho z výkonu trestu odňatia slobody a priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol spolu s ďalšími dvoma osobami rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 2T/1/2008 z 13. októbra 2020 uznaný vinným z trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 Trestného zákona (ďalej len „TZ“) v súbehu s trestným činom falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate a úradnej uzávery podľa § 176 ods. 1 TZ v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 TZ na tom skutkovom základe, že sťažovateľ mal spolu s ďalšími dvoma obžalovanými uviesť do omylu osobu pre účely nadobudnutia nehnuteľností (lesné pozemky, trvalé trávnaté porasty, zastavané plochy). Sťažovateľ mal v rámci svojho postavenia na katastrálnom odbore poskytnúť presnú identifikáciu dotknutých

nehnutelností na účely vydania osvedčenia o nadobudnutí vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam vydržaním a následne povoliť vklad vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam na základe notárskych zápisníc.

3. Za uvedený skutok bol sťažovateľovi uložený úhrnný podmienený trest odňatia slobody v trvaní jedného roka so skúšobnou dobou osemnástich mesiacov. Krajský súd okrem iného zohľadnil dobu trestného konania v trvaní 21 rokov. Proti tomuto rozsudku podali sťažovateľ spolu s ďalšími obžalovanými, ako aj prokurátor odvolania. Najvyšší súd namietaným rozsudkom odvolanie sťažovateľa a ďalších spoluobžalovaných zamietol, zrušil rozsudok krajského súdu v časti výroku o treste a uložil sťažovateľovi úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní dvoch rokov a šiestich mesiacov s odôvodnením, že pri určení výšky trestu odňatia slobody krajský súd zbral do úvahy dobu trvania celého trestného konania (21 rokov) výlučne z viny orgánov činných v trestnom konaní a súdu, čím sťažovateľovi a ďalším spoluobžalovaným uložil symbolické tresty. Najvyšší súd však uviedol, že k celkovej dĺžke konania prispelo aj obštrukčné správanie sťažovateľa a ďalších spoluobžalovaných, pričom takýmto spôsobom došlo k zmareniu 18-tich z 39-tich nariadených termínov hlavného pojednávania. Ďalším dôvodom na uloženie nepodmienečného trestu odňatia slobody bola aj výška spôsobenej škody (42 140 891,22 eur).

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ okrem iného namietal, že najvyšší súd prekročil rámec odvolania prokurátora tým, že mu uložil nepodmienečný trest odňatia slobody, i keď prokurátor v podanom odvolaní žiadal uložiť prísnejšie podmienené tresty odňatia slobody, čím najvyšší súd mal rozhodnúť v rozpore s § 259 ods. 3 Trestného poriadku (ďalej len „TP“). Tiež namieta, že najvyšší súd nebral do úvahy nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 323/2020 z 26. januára 2022, ktorým ústavný súd vyslovil porušenie základného práva spoluobžalovaného na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy, jeho právo na spravodlivé súdne konanie a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu vzniku zbytočných prietahov v identickom trestnom konaní.

III.

Postup v konaní

5. V uznesení o prijatí veci na ďalšie konanie (III. ÚS 574/2022 z 13. októbra 2022) bola ústavná sťažnosť vo vzťahu k namietanému postupu najvyššieho súdu odmietnutá pre jej neprípustnosť. Ďalší procesný postup bol preto zameraný iba voči namietanému rozsudku najvyššieho súdu.

6. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

7. Najvyšší súd vo vyjadrení k údajnému prekročeniu odvolania prokurátora uviedol, že vzhľadom na revíziu právomoc odvolacieho súdu nie je konkrétny návrh prokurátora, čo sa týka druhu

a výmery trestu, relevantný. Relevantné je len to, či také odvolanie bolo podané v neprospech sťažovateľa a v akom rozsahu (či sa týka výroku o vine, treste, ochrannom opatrení a pod.). Tak ako nie je súd prvej inštancie viazaný návrhom prokurátora zo záverečnej reči, nie je odvolací súd viazaný návrhom prokurátora v podanom odvolaní v neprospech sťažovateľa s poukazom na ustanovenie § 254 ods. 1 TP. V aplikačnej praxi sa bežne stáva, že súdy idú „nad rámec“ prokurátorom predneseného návrhu a ukladajú aj také druhy trestov (ochranných opatrení), ktoré prokurátor nenavrhol uložiť, prípadne ukladajú navrhované tresty vo vyššej výmere.

8. Pokiaľ ide o konkrétny prípad, najvyšší súd kvôli mimoriadnemu odstupu od spáchaného skutku a prieskumom v konaní uložil sťažovateľovi trest (2 roky a 6 mesiace) výrazne pod dolnú hranicu trestnej sadzby (5 až 12 rokov). Pri sprísnení pôvodne uloženého trestu najvyšší súd poukázal na vznik zbytočných prieskumov v konaní z dôvodu zmarenia 18 z 39 nariadených hlavných pojednávaní (čo sťažovateľ nespochybnil). Rovnako najvyšší súd poukázal na výšku vzniknutej škody (42 miliónov eur), ktorá nebola štátu vrátená dobrovoľne, ale až po dlhotrvajúcich súdnych sporoch. Z namietaného rozsudku vyplýva, že „mozgom“ celej operácie bol samotný sťažovateľ, ktorý opakovane zneužil svoje postavenie na katastrálnom úrade.

9. Nález ústavného súdu, na ktorý sťažovateľ poukazoval, sa týkal spoluobvineného [REDAKOVANÉ], a nie priamo sťažovateľa. S predmetným nálezom bol najvyšší súd na verejnom zasadnutí oboznámený a zo záverov z neho plynúcich vychádzal v rámci svojej úvahy o výmere trestu.

10. V závere vyjadrenia najvyšší súd poznamenal, že ústavný súd v preskúmvanej veci nemá právomoc, pretože námietky sťažovateľa za predpokladu ich dôvodnosti by mohli naplniť niektorý z dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 TP. Poukazuje pritom na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 431/2022 z 21. septembra 2022, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť spoluobvineného [REDAKOVANÉ], v ktorej uvádzal takmer totožné námietky. V doplnujúcom podaní navrhol vykonať proces zjednotenia judikatúry, ak by sa ústavný súd mal odkloniť od iného svojho rozhodnutia v takmer identickej veci.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Podľa názoru sťažovateľa je odvolací súd viazaný návrhom prokurátora uvedeným v podanom odvolaní. Namieta, že odvolací súd v rámci rozhodovania nevychádzal zo záverov prezentovaných v náleze ústavného súdu (I. ÚS 323/2020). Tvrdí, že mal informáciu o uložení nepodmienečného trestu už v marci 2021, pričom verejné zasadnutie bolo uskutočnené až v roku 2022. Nemá vedomosť o presnom počte zmarených termínov hlavného pojednávania. Osobne sa sťažovateľ nezúčastnil na 2 – 3 termínov hlavného pojednávania zo zdravotných dôvodov. Tvrdí, že k zmareniu hlavného pojednávania došlo aj z dôvodu nezákonného zloženia senátu krajského súdu, čo nemožno pripisovať na ľarchu sťažovateľa.

12. Vo vzťahu k spôsobenej škode uviedol, že počas celého trestného stíhania sporné nehnuteľnosti užívala oprávnená osoba, pričom z namietaného rozsudku najvyššieho súdu mali vystáť pochybnosti o vzniku škody, resp. ušlého zisku, čo sťažovateľ nemohol nijako ovplyvniť. Nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu o nedostatku právomoci ústavného súdu, pretože v prípadoch hodných osobitného zreteľa má prieskum ústavného súdu prednosť pred prieskumom zo strany všeobecných súdov.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa vychádzal ústavný súd z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv vyplývajúcich z ústavy a práv, ktoré sú zakotvené v dohovore, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučnou úlohou ústavného súdu. Táto úloha predstavuje úlohu každého orgánu verejnej moci v rámci jemu zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré participujú na ochrane ústavnosti. Ako vyplýva z ustálenej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, kontrapozičný záver by predstavoval denegáciu princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (I. ÚS 139/2021, IV. ÚS 407/2021, IV. ÚS 594/2021).

14. Ústavný súd akcentuje, že podľa čl. 127 ods. 1 ústavy princíp subsidiarity jeho právomoci je ústavným príkazom pre každú osobu v právnom slova zmysle. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá z procesnej pozície sťažovateľa namieta pred ústavným súdom porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o právnu ochranu najskôr ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza uplatneniu (realizácii) právomoci ústavného súdu (I. ÚS 178/04, I. ÚS 175/2014, II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, IV. ÚS 380/04).

15. Vychádzajúc z princípu subsidiarity, ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práv, o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (III. ÚS 1/04). Sťažovateľ nemá na výber, ktorý z existujúcich systémov ochrany práv využije, ale je povinný postupovať od ochrany poskytovanej inými orgánmi verejnej moci smerom k justičnej ochrane poskytovanej ústavným súdom. Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky dostupné právne prostriedky súdnej, prípadne aj inej právnej ochrany jeho základného práva a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva ústavnou sťažnosťou adresovanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 178/2011, III. ÚS 703/2017, IV. ÚS 193/2010, IV. ÚS 453/2011).

16. Ústavný súd mohol ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietnuť už v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti, keďže sťažnostné dôvody spadali pod dovolacie dôvody v zmysle § 371 ods. 1 písm. h) a i) TP. Napriek tomu vec sťažovateľa prijal a vyžiadal si vyjadrenie najvyššieho súdu. Po jeho preskúmaní sa ústavný súd utvrdil vo svojom pôvodnom názore, že na úplné meritórne posúdenie ústavnej sťažnosti nemá danú právomoc a treba ju odmietnuť, pretože sťažovateľ nevyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mal k dispozícii a meritórnym rozhodnutím by sa porušila zásada subsidiarity (pozri tiež II. ÚS 431/2022).

17. Ústavný súd nie je v procesnoprávných okolnostiach prípadu oprávnený preskúmať namietaný rozsudok najvyššieho súdu vo vzťahu k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa prísnosti trestu vzhľadom na vznik dlhoročných priesťahov v trestnom konaní a tvrdené nerešpektovanie

odvolacieho návrhu prokurátora zo strany najvyššieho súdu vo vzťahu k uloženému trestu. Tieto námietky sťažovateľa je oprávnený primárne skúmať najvyšší súd v dovolacom konaní a až po jeho (dovolacom) prieskume by prichádzala do úvahy právomoc ústavného súdu.

18. Z doplnenia ústavnej sťažnosti, ktoré sťažovateľ doručil ústavnému súdu 17. októbra 2022, vyplýva, že vo veci nepodal dovolanie vzhľadom na § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, odôvodňujúc dôvody hodné osobitného zreteľa jeho nezákonným zbavením osobnej slobody, nepreukázaním jeho viny zo spáchania skutku a pravdepodobnosťou neprimeranej dĺžky dovolacieho konania. Ústavný súd nemôže prijať argumentáciu, ktorou sťažovateľ v podstate uprednostnil podanie ústavnej sťažnosti pred podaním mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) na najvyšší súd. Obídenie princípu subsidiárnej právomoci ústavného súdu nie je ani v argumentovaných súvislostiach obhájitelné. Iný prístup ústavného súdu by znamenal zásadný obrat v jeho ustálenej judikatúre. Inými slovami, nie je vylúčené, že k sťažovateľom namietanému porušeniu jeho práv mohlo dôjsť, no preskúmanie namietaného porušenia patrí najprv do právomoci najvyššieho súdu, ak sťažovateľ využije dovolanie. Tieto závery umocňuje uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 431/2022 z 21. septembra 2022, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť spoluobvineného [REDAKOVANÉ], v ktorej uvádzal takmer totožné námietky.

19. Aj napriek tomu, že došlo k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, rozhodol ústavný súd o odmietnutí ústavnej sťažnosti. Uvedené vyplýva z dikcie § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorej je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou. Zo znenia zákona o ústavnom súde implicitne vyplýva, že aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh z procesných dôvodov odmietnuť, keďže prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (porovnaj III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021, III. ÚS 282/2020, III. ÚS 85/2022). Keďže ústavný súd po analýze veci vykonanej na základe vyjadrení účastníkov konania po prijatí návrhu sťažovateľa na ďalšie konanie zistil, že existuje dôvod podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ústavnú sťažnosť odmietol pre jej neprípustnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2022

Peter Straka
predseda senátu